

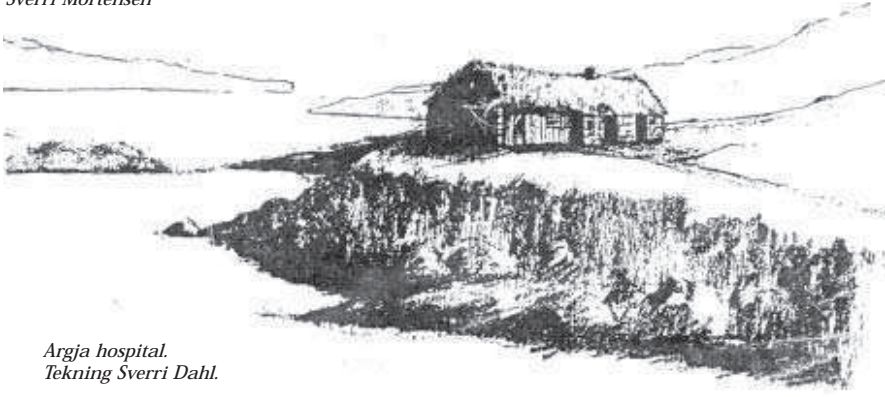
Sverri Mortensen:

Sverri Mortensen

Brot úr Argja sögu

Sverri er "ektaður" argjamaður og er beinleiðis ættaður frá Andrassi Mortansson, sum var fyrsti niðursetumaður á Argjum. Sverri hefur eisini búð á Argjum allt sitt lív. Hann dugur væl at greiða frá. Hetta sóu vit í hansara frásøgnum her í blaðnum, tá hann greiddi frá tíðini, hann var við "Ananu". Hesu ferð hava vit brot úr Argja sögu. Hetta er frásøgn, sum Sverri hefur havt í Tilhaldinum í Havn. Vit geva Sverra orðið:

Argja hospital.
Tekning Sverri Dahl.

Argja hospital rindaði latínskúla og sjúkrahús

Eitt tað fyrsta, menn vita um Argir, er hospitalið. Meðan tað gekst illa at fáa argjalimunum mat, klæði og tak yvir høvdið, tá ið spítalskasjúkan var í hæddini, var viðvent, eftir at pokurnar í 1709 høvdu tikið lívið av 12 av teimum 15 argjalimunum, sum tá vóru. Nú hevði hospitalið framvegis góðar inntøkur, men so at siga ongar útreiðslur, so peningaagðin vaks skjótt, og okkurt skuldi peningurin hjá hospitalinum nýttast til. Tað gerst tí skjótt til almastovn og lánistovn. Styrkur verður veittur sjúkum og óhjálpinum, og eftirlønir verða goldnar til embætismanna-einkjur, ið sita illa eftir, og seinni verður eisini goldið læknanum og jarðamøðrunum úr hospitalsskassanum.

Longu í 1745, tá ið hospitalið eigur 851 gyllin, verður viðmerkt í roknskapinum, at á komandi vártingum skal verða kunngjørt, at er nakar, sum vil læna pening fyrri nóg gott veðhald, skal hann siga uppsitaranum frá.

Rakul (1882-1941) og Mortan J. Mortensen, (1883-1942), foreldrin hjá Sverra.

Men tað var ikki nóg mikið við hesum. Nýggjur latínskúli er fyrri neyðini, og við kgl. fyriskipan sama ár verður hann bygður fyrri 600 gyllin úr hospitalsskassanum.

Men eitt sjúkrahús er fyrri neyðini, skal lækkin hava nakran møguleika at grøða sjúklingar og røkta teir, sum koma av bygd. Tillisch, amtmaður, skjýtur tí upp fyrri kancellinum í Keyprmannahavn í 1826 og fær viðmæli frá landslæknanum Manicus at selja hospitalið og jorð tess og fyrri peningin at byggja eitt sjúkrahús í nánd av Havnini, "hvør

dels hjælpeløse, uheldigdelige syge kunne forsorges, dels syge fra landet, der behøve lægens daglig tilsyn, kunne modtages."

Eitt lítið rúm var á spítalskahospitalinum, sum bar kirkjunavn. Her hava guðstænastur verið hildnar fyrri sjúklingum og búfólki. Einki vita vit annars um nakað bønhus ella slikt hús á Argjum áður í tíðini, har fólk leitaðu saman at hoyra orðið á kristnari grund.

Byrjanin var í Hvalba
Á Hólalagnum suður í Hvalba stóðu vøggustúlar-

nir hjá Andrassi Mortanssyni.

Andrass var føddur 1794. Foreldur hansara vóru smbr. manntalimum frá 1801 – hjúnini Morten Andersen. f.o.u. 1765, og Anna Jacobsdatter, f.o.u. 1762, ættað sunnan úr Vági. Í hjúnalagnum vóru bara teir báðir synirnir: Andrass og Niclas, ið var hin yngri. Niclas gekk burtur 27. mai 1835 við Eggstoftabátinum.

Enn livir frásøgn á mannamunni um faðir Andrassar. Soleiðis hevur m.a. Niels P. Holm í Hvalba greitt mær frá: Niclas kallaðist ein 8 markað

óðalsbóndi í Hvalba.

Einaferð fór bóndin saman við øðrum bygðarmonnum handilsferð til Havnar. Yngstur av bátskipanini var hin átján ára gamli Mortan á Hólalagi. Á hesi ferð teirra køvdi hann so av í mjørka, at ikki sást fyrri stavni.

Ringur man standurin hava verið innanborða, og myrkar munnu vónirnar hava verið at vinna upp havn, tí bóndin, í rongini sat, gav upp og beyð tí bátselføllum, sum vóru til dystin fúsir, at taka við stýrisvølinum.

Maðurin, sum skifti um sess við bóndan og tók við hesi avbjóðing, var Mortan. Og tað eydnaðist eisini honum at stýra bátinum gjøgnum mjørkagögv og inn á Havnarvág. Afturkomint til Hvalbar var Mortan boðin í bóndan garð.

Tað, sum Niclas bóndi, ið var barnleysur, vildi honum, var einki minni enn at geva honum óðalsgarðin sum tøk og viðurkenning fyrri hin minniliga mjørkadagin. Tað, sum Mortan framdi tann dagin, man hava verið mett sum eitt satt bragd, tí eisini krúnprinsurin heiðaði hann fyrri avreksverk-ið við at geva honum eina kumpass.

Annars verður sagt um Mortan, ið vanligar varð róptur Mortan Garðs, at hann var ein sonn kempa. Tað sigst, at hann var einasti hvalbingur, ið svjar, sum tá arbeiddi í kolinum, hopaðu undan fyrri. Tá ið minnisvarðin yvir Andrass Mortansson var avdúkaður á Argjum, helt m.a. Elisabeth Arge, lærarinna, røðu. Elisabeth, dóttir Sigmund á Argjum, ella Betti Arge, sum hon vanligar var nevnd, var langabbaðóttir Andrassar.

Brot úr røðu hennara var endurgivið í Dagblaðnum 11. mai 1948. Úr frásøgnini har í blaðnum loyva vit okkum at taka henda stubban um Andrass Mortansson:

"Útlongsil kom á hann á ungum árum. Og fegin var hann, tá ið hann sum

At taka úr blaðnum

Síðurnar 9, 10, 15 og 16 kunnu takast úr blaðnum

maður slapp av stað við einum spekulanti, sum komin var inn á Hvalba, tí nú slapp hann burtur í onnur lond. Men lagnan vildi, at óðrvisi skuldi verða. Skipið hevði ørindi norðanfjørðs, og bar so á, at tað sigldi á land á Kjalnestanga við Kollafjørð.

Tá kom Andrass at gista hjá uppsitarahjúnum á Kjalnesi. Hesi hjún áttu eina dóttur. Hon æt Elspa. So leingi dvøldi Andrass á uppsitaragarðinum á Kjalnesi. At hann fekk tokka til Elspu, og tá ið hann fór suður aftur til Hvalba, vóru tey trúlovað. Tað vardi tí ikki leingi, til Andrass kom aftur til Kjalnesar, giftist við Elspu og tað seinni við sum uppsitari á garðinum eftir verfaðir sín.

Andrass hevði verið uppsitari á Kjalnesi eini 15 ár, tá ið Argja sjúkrahús við grund og lendi var selt.

Argir vóru mettast til 800 ríkisdálarar. Við teimum fylgdu seks neyt og útráktur til áttu neyt og torvskurðarrættur. Helmingurin av keypspeninginum kundi standa eftir móti 1. veðhaldi fyrri 4% rentu. Ognin skuldi yvirtakast 1.oktober, og tá skuldi reiðipeningurin vera goldin.

Uppboðið yvir Argja hospital og ognir tess varð hildið norðuri í Saksun 9. mai 1828. Veðrið var av tí allarbesta, og tað komu einir 500 mans hagar. Teir komu tó fyrst og fremst at keypa stokkar av pommerskum víði av skotsku skonnartini Broom úr Glasgow, sum var ríkin uppá land á lönni.

Andrass gav boð upp á Argir. Hann bjóðaði 1005 – eitt túsund og fimm ríkisdálar – og Argir vóru hansara.

Andrass flutti so við øllum sínum higar til Argir og búsettist her. Her hevði hann heimstað ævi sína alla. Og her hevur ætt hansara livað og virkað nú í stórt hundrad ár.

Andrass var hegnismaður. Hann var træsmiður,

jarnsmiður og góður grótmaður; harafturat var hann dúgligur traðarmaður og raskur útróðarmaður. Mangir hegnismenn og listamenn eru áttaðir frá Andrassi og Elspu.

Andrass til Argir

Ein góðan seinnapartin í februar 1828 lögdu tvey áttamannafor frá landi á Kjalnesi.

Andrass hevði konu, vermodur og børnini, sum vóru millum tvey og tólv ára aldur í sínum báti. Tað var ikki sort av sorgarblídni, tær báðar, ið barnfóddar vóru á Kjalnesi, kendu, tá ið báturin var komin nakað frá landi. Lisbita hevði ikki búð aðrastaðni. Elspa hevði verið eina tíð hjá prestakonuni – frú Gade, í Sandagerði og vovið, men henni longdist tó aftur á Kjalnes. Børnunum dámdi væl, og tey vóru ógvuliga spent uppá at koma til teirra egna garð, sum pápin var so stoltur av. Helst hevur eingin verið niðri á støð, tá ið áttamannaforini komu inn um skerid og lögdu at landi undir teimum gomlu húsunum, sum einaferð vóru ein partur av hoptalinum. Einasta fólk, sum hevði sína gongd á Argjum tá, var Hans P. Abrahamsen, ið röktaði neytini og hevði umsjón við ognunum.

Tá ið allur førningurin var borin niðan úr fjøruni og komin til hólðar, kenningarærnar vórðu sleptar upp og flutningsmennirnir høvdu etið fyrstu máltíðina saman við niðursetufólkunum, fóru kollfirðingarnir aftur til báts og sungu ein sjósálm, tá ið teir vóru komnir útum aftur skerini, meðan tey nýggju Argjafólkini stóðu niðri í fjøruni og lýddu á.

Sandá – eitt felags vandamál hjá Kirkjubø, Velbastað og Argjamonnum

Jógvan á Velbastað fortelur frá eini ferð, hann hevði verið í Havn.

Tingmenn høvdu verið í Suðuroy, og vóru á veg heimaftur í báti. Teir vóru stutt komnir, tá ið mjørki kom á, og teir viltust burtur av allari leið. Tá lovaði fútin, at sendi Gud hann aftur til lands, skuldi tað fyrsta menniskja, ið hann sá, fáa traðagarð. Garðurin var tá leysur, tí bóndin og konan vóru deyð sonarleys. So tók at lýsa í mjørkan, land sást, og teir kendu nú, at teir vóru á Sandsvág. Tað fyrsta fútin stigur fótin á land, kemur Meggjan, eisini kalla "illa Magga", gangandi út eftir fjøru-

Børn og verbørn hjá Mortan á Argjum

Aftara rað f.v.: Richard Mortensen, (1913-1985). Valbjørn Dalsgaard. Martin Mortensen, "Gassmartin" (1908-1974). Betti, gift við Argja Palla. Johannes Mortensen, f. 1915. Sverri Mortensen, f. 1922. Børge Kjærgaard.

Fremra rað f.v.: Inna, kona Richard. Maja, gift við Valbjørn. Daniella, kona Martin. Elma, gift við Johannes. Tomina, kona Sverra. Duzina, f. 1923, gift við Børge Kjærgaard

Bette Mortensen (1905-1933) og Johan Kjerbo.

Napoleon, (1919-1944). Hann druknaði júst tá hann alment skuldi trúlovast við gentuni Ingeborg og hann eisini skuldi vera gubbi hjá dóttir beiggja sín Johannes.

Palli Mortensen, (1903-1994)

Niels Holm Mortensen (1907-2001) og Ella saman við dóttirini Ninna.

Frits Mortensen (1920-1983) og Ingeborg. Ingeborg var trúlovað við Napoleon, og hon giftist seinni við beiggja hansara Frits.

bökkum. Hon var minni umhildin, men har var einki við at gera. Fútin vildi ikki bróta orð og eiti sitt. Konufólk festa nú ikki garð, so eftir var hjá fútanum at hugsa um at fáa henni ein dúgigan mann. Heimafturkomin sendi fútin Jógvan á Velbastað bót at koma til Havnar dagsstevndan dag. Jógvan kemur – óveðursdagur er – og fútin ber nú giftuna upp á mál, men Jógvan sigur nei.

Hann hevur ikki hug á Meggjunni. Fútin bønir hann at koma aftur til sín í morgin, og jánkur um. Men um náttina ger hann ikki vandari enn, at hann rýmir úr Havnini. Hann kemur til Sandá. Hon rann so stór og stríð, tí áarføri hevði verið. Hann skal leypa tvørtur um, men lopið mislukkaðist. Jógvan datt í ána.

Streymurin førði hann omaneftir, og skeyt hann aftur at áarbakkannum Havnarmegin. Komin upp úr aftur, helt hann hetta vera ein varning frá Guði. Hann vendi aftur til Havnar, fór til fútan og segði, at hann skuldi taka gentuna. So giftust bæði, og hann iðraði seg ikki um ta eftirsíðan.

Brúgv um Sandá

Hjá Andrassi var tað ógvuliga átrokandi at sleppa um ána, tá ið hann vildi, tí hann skuldi arbeiða víða hvar í landinum. Honum leiddist eisini við at verða skjútsaður í tíð og ótíð til Havnar. Hann vendi sær tí til amtmannin, Fr. Ferdinand Tillisch, stutt eftir, at hann var komin til Argir, um at fáa hjálptil til at gera eina brúgv fyrri, men fekk tvørtur nei. Hann fór tí undir arbeiðið fyrri egna rokning, eftir at hann og presturin Gad – hvar síni megin – høvdu kannað, hvar best mundi vera at gera brúgv. Teir samdust um, at best var at gera hana har, sum áin klovnaði, t.v.s. um hólmararnar, tí har hevði hon minst megi. Sum sagt, so gjørt. Longu í 1831 fer hann so smátt at láða stabbarnar. Í fyrstani rættir presturin í Sandagerði, Chr. Pram Gad, Andrassi eina hond við teimum størstu steinum. Dreingirnir hjálptu pápanum, men Niels var ikki meira enn átta ár, so skuldi hann sjálvur arbeiða fyrri Niels. Men prestsins hjálpt gjordist ikki drúgv, tí longu um várið árið eftir rýmir hann úr Føroyum. Tað sæst skilgilla av teimum

Framhald av síðu 10

stóru steinunum, sum í brúnni eru, at tað er ein bæði sterkur og dugandi maður, ið hevur fingið drigið teir til, og lagt teir upp á pláss. Tað er einki minni enn eitt roysnisverk. Ladað varð upp undir áarbakkna báðumegin og nakað út í ána.

Miðstabbinn varð laðaður á hólmannar báðar. Stokkar vórðu lagdir ímillum og rimaðir, og rekkverk varð sett upp øðrumegin. Tá ið brúgvinn stóð liðug, helt amtmaðurin fyrri við Andrass, at nú kanst tú taka bummpeingar frá øllum teimum, sum eftir brúnni fara. Nei, svaraði Andrass. Øll skulu sleppa eftir brúnni uttan at gjalda mær nakað, men amtmaðurin skal vera tann fyrsti at ganga eftir henni. Tá straff skal hann líða afturfyrri, at hann vildi ikki lata mær studning.

"Ger so væl, amtmaður". Tá lat hann Andrass 10 ríkisdálar í studningi. Men arbeidið hevði tikið drúgvu tíð. Brúgvinn var ikki liðug fyrr enn í 1835. Í ein stein sunnast í brúnni høgdi Andrass búmerki sítt A.M. Arge 1835.

Ættarløg

Ein av abba- og ommusynum teirra Andras og Elspu, J.A. Arge. (1853-1931), ein hegnis- og framburðsmaður burturav, prentaði í 1925 í nøkrum Dimmalættingum eina sera forvitnisliga framhaldsgrein undir heitinum:

Erindringer fra et langt liv
Hesin J.A. Arge er annars hin fyrsti, sum í dópinum fær ættarnavnið Arge. Fæðingin Niels Lassen fekk sær navnskiftið frá Andreasen til Arge, tá ið hesin sonur hansara varð borin í heim.

Í minnisgrein síni nevniðir J.A. Arge nøkur ættarbregi, sum sipast til Hólagsslektina. Hann hevur eisini triggjar pápaþeggjarsínar á orði. Vit loyva okkum at endurgeva lýsingar hansara av nevndu forunum. Um ættarfólkið í Hvalba skrivar hann m.a., at teir í

" - Længst svundne Tider skal være Efterkomere af Franskmand og Irer.

Der er mange ting, som kendetegner dette. De af Mændene, som ikke var kæmpestore, var firskaarne, tæbygge, med kulsort Haar og gennemgaaende kraftige; mange iltre af Sind, opfindsomme til nyttigt Arbejde baade paa Land og Hav og har altid ydet deres bedste til Fremme for Æerne.

Slægten var stærk præget af Udlængsel til fremmede Lande, og mange af dem reiste bort og kom tilbage berigede af Kundskab i forskellige Retninger, hvilket var til stor Gavn for Æerne..."

Um teir triggjar pápaþeggjarnar, hann nevnið, sigur hann soleiðis:

"Min Farbroder Morten var kæmpestor og stærk med kulsort Haar. Han var en meget dygtig Haandværker, Smed, Hus- og Baadebygger. Han var Formand sammen med Snekker Sivertsen ved Opførelsen af den nuværende Thorshavns Kirke. Daniel var ligeledes kæmpestor, var en udmærket Stenarbejder, Jordbruger og ligeledes kæmpestor, var en udmærket Stenarbejder, Jordbruger og Fisker. For Købmand M. Restorff opførte han Stengærdet om Skaaletrø. Jacob blev Krøbling af en Byrde Hø, som han faldt med og brækkede Ryggen. Han blev efter dette den første og bedste Knivmed og leverede Knivene med Indlæg i Skaff og Skede."

Argjaboði

Tey fyrstu, ið reistu búgv á Argjaboða, vóru hjúnini Rachel Joensdatter úr Hósvik og Ísak Eriksen uttan av Bø í Kirkjubø. Á 1837 fingtu tey dótturina Súsanne Catrine.

Stutta ævi fingtu tey bæði Rakul og Ísakur saman. Við manntalið 1840 sæst, at Rakul er vorðin einkja, og Jógvann, bróður Rakul, flutti við húski sínum av Skælingi suður til systur sína at búgva.

Drukneulykke paa Augustenborg Fjord

Ung Diakonelev druknet, da han vilde svømme over Sejlrenden.

Augustenborg, Tirsdag.

Aarets første Badeulykke fandt 1. Pinsedag Sted paa Augustenborg Fjord. En ung Diakonelev, den 25-aarige Færing Napoleon Mortensen, druknede, da han sammen med en Kammerat vilde svømme over Sejlrenden i Fjorden.

Da de unge Mennesker var kommet midt ud i Sejlrenden, vendte Mortensen om for at svømme tilbage, medens hans Kammerat fortsatte. Pludselig gav Mortensen sig til at raabe om Hjælp. Inden man kunde naa frem til ham, var han forsvundet

under Vandoverfladen. Antagelig havde han faaet Krampe. Det lykkedes at bjerpe ham i Løbet af et Kvarters Tid.

Fra stranden havde man observeret Ulykken og rekvireret Falck fra Sønderborg og en Læge. Der blev foretaget Oplivningsforøg i 1½ Time, men alle Bestræbelser var forgæves, Mortensen havde slugt en Masse Vand. Hans Lig førtes til Kapellet.

Ulykken er saa meget mere tragisk, som Napoleon Mortensen i Gaar skulde være forlovet med en ung Pige fra Viborg. Han var født i Thorshavn. Hans Fader er forlist i denne Krig, og ogsaa hans Moder er afgaaet ved Døden under Krigen. Afdøde har ikke været paa Færøerne i otte Aar.

Mindeord om Diakonelev Mortensen

Vi har modtaget:

Vi forstaa ikke, hvorfor denne Drukneulykke skulde ske; men ogsaa dette maa have en dybere Mening, end vi kan skue. Vi siger, det er haardt, en af de bedste unge Mænd rives bort lige i det Øjeblik, han er moden til at udføre sin Manddomsgerning.

Onsdag den 31. skulde Mortensen holde Forlovelse, alt var klar - saa kom dette; vi føler dybt med den unge Pige, der maatte modtage dette tunge og uventede Budskab. Man kan roligt sige, at Napoleon Mortensens Lige fandtes ikke blandt Tusinder. Jeg har hørt nogle sige, Mortensen har noget, vi mangler. Det, Mortensen havde, er vanskeligt at beskrive; men det er beskrevet saa udmærket i de smukke Linjer af Mads Nielsen:

Der er nogle, der bestandig gaar, som de gik Kongebud, og er Vidnesbyrd iblandt os om saa kongelig er Gud. Deres Smil er som et Solskin, som et Solskin og en Fred. Vejen, som vi selv skal følge, bliver skønnere derved.

Deres Liv har skjulte Kilder, Dybe Væld, som ingen ser: De er hjemme i den Stilhed, hvori kun det største sker: I en Verden, der bestandig kun vil tro, hvad den kan se, er de selve Livets Vidner om Guds gerning, der kan ske.

De tør leve det, vi andre synger Sondagssange om. I en graa og glansløs Hverdag rejser de en Helligdom, og gør denne Jord vi kalder for en stakkels Jammerdal, til en Sommervej, der standser ved en stjernesmykt Portal.

Napoleon Mortensen var et oprigtigt Vidnesbyrd, samt et smukt Eksempel til Efterfølgelse. Vi, der lærte dig at kende, vil holde dit Minde i Ære.

Ved en ung Færings Kiste

Diakonelev Napoleon Mortensens Jorde-færd

Den unge Færing Diakonelev Napoleon Mortensens Begravelse paa Viborg Kirkegaard Lørdag Eftermiddag formede sig som en gribende Højtidelighed. Begravelsen fandt netop Sted samtidig med Diakonernes Aarsmøde i Viborg, og mange af Mødedeltagerne var med i det store Følge i Kirkekapellet. Tillige saas i Følget talrige unge Mænd og Kvinder fra de kristelige Ungdomsorganisationer i Viborg. Der var til Baaren sendt signerede Kranse fra Diakoner i Augustenborg, Plejeforeningen i Augustenborg, Diakonhøjskolen i Aarhus, Kristeligt Sangkor i Viborg, Funktionærforeningen paa Sindssygehospitalet i Augustenborg, Kolonien Philadelphia, Ledestjernen, Folketuranstalten ved Hald og Diakoner i Viborg. Højtideligheden fik sit Særpræg ved, at unge Færinger, inden Kisten blev baaret ud, samlede ved Orglet og paa Færøsk sang en Salme: "Du, mit smukke Land".

Ved Baaren talte Diakonkolens Forstander, Pastor Tange Jensen, ud fra Ordene af Profeten Amos; Bered dig til Døden. Pastor Tange Jensen udtalte bl.a.:

"Det lyder underligt, at vi skal manes dertil, for vi ved dog alle, at Døden for hver én ligger et kortere eller længere Stykke forude. Gør dig rede til at møde din Gud! Nej, jeg vil ikke, jeg vil leve, siger Mennesket. Men det er Flugt fra Virkeligheden, som naar Strudsens møder Faren med at stikke Hovedet i en Busk. Vi sidder alle bænket ved Livets Gæstebud, og den ene efter den anden forlader sin Plads og kommer ikke igen, og de andre tænker med Gru og Gysen: Hvorfor forla-

der Mennesker dog Livets Gæstebud? Men de bliver selv siddende.

Vor unge Ven her fik hastigt Bud om at rejse sig. Han vil blive savnet, ja, han er allerede savnet iblandt os. Vi har aldrig paa Skolen hørt andet end godt om ham, og vi holdt af ham, fordi der var noget over ham, som indbød til Fortrolighed. Sin Moder havde han mistet, Faderen var krigsforlist, saa noget Hjem havde han ikke mere, og han havde faaet et Særpræg af noget stille og vemodigt. Men for nogle vil savnet blive endnu større, for hans Brodre, Søstre og hans unge Kærester. Det under os ikke, om de finder dette haardt og meningsløst. Men den samme Gud, som saarer, kan ogsaa læge, og Gud lader ikke sin Vej afstikke af os. Det er Gud, der kalder os bort fra Livets Gæstebud, og det er det, der giver Døden en Mening. Alvoren er ikke vort Savn og vor Sorg, men det, at den, der blev kaldt bort, nu er fremme for Guds Trone. Jeg tror, at han var beredt og kan gøre Regnskab".

Efter Talen sang man "Øjne, I var lykkelige", og efter at den færøske Salme var sunget, bar Diakonkammerater Kisten til Graven. Da Pastor Tange Jensen havde foretaget Jordpaakastelsen, og man havde sunget "Dig vandrer jeg saa gerne med", traadte en Broder, Sekretær for K.F.U.M. i Tønder Johannes Mortensen, hen til Graven og udtalte: Vi vilde gerne have sagt Napoleon en Tak. Nu er det for sent, nu kan vi ikke sige til ham den, men maaske lade Takken gaa opad til Gud. Han var os en god Broder, som man var Ven med, og med hvem man kunde dele det allerbedste. Tak for den store Deltagelse, der er vist, ogsaa Diakonkolens.

Lykil frá Argjahospitali.

Framhald av síðu 15

Jógvan man hava bygt rættiliga skjótt, tí í 1845 býr hann undir egnari lón.

Tey næstu 45 árinu eru so bara tvey hús á Argjaboða. Tað triðja húsið verður bygt onkuntíð aftan á 1890. Millum 1860-70 setur Hans Olsen úr Skálavík, vanligu nevndur Sandoyar Hanus, seg niður títi á Argjaboða við húski. Tey fluttu inn til Rakul at búgva, ið alsamt var á lívi.

Í 1890 búgva tvínni hjún í húsunum hjá Rakul. Umframt húskið hjá Sandoyar Hanusi hitta vit – smbr. manntalinum frá 1890 – eisini har í húsunum hjúnini Ole Cristi-an Iversen, konuna Sigge Sophie og dóttirina Elsebeth. Tilskilast skal, at Sigga í síni tíð vaks upp hjá Rakul. Seinni bygdu Óli Kristian og Sigga Sofia hús uppi á Borg í 1894. Tá flyta tey inn.

Seinri giftast tey Svína Hans Jákup og Elsba á Borg, og tey komu so at búgva uppi á Borg. Í ár eru húsinu 110 ár.

Skúlin

Áðrenn skúli var her á Argjum, fóru Argjabørn heim til Havnar í skúla. Tað var langur vegur at ganga, og mangan karmin vit fingi. Ofta var krokað undir tí stóra steininum á Billutroð, umleið har sum húsið hjá Rósing Rasmussen standa. Men har kundu vit ikki blíva standandi. Um tað ikki sleit í, so mátti farast víðari. Var tað møguligt, so var farið um fossin. Tað var tað mest vanligu. 1952 bleiv so Argja Skúli byggt her í bygðini og tikið í nýtslu. Ólaf Sverri Petersen bleiv tann fyrsti lærarin, sum varð settur við Argja Skúla. Vigslan av skúlanum fór fram sunnudagin 5. oktober.

Vikarur varð settur frá 1. januar 1956, og annað læraraembættið lýst leyst. Frá 1. august sama ár var Ásmund V. Johannesen, ættaður úr Klaksvík, búsitandi í Sandagerði, settur sum lærari. Men 1. oktober 1964 fer Ásmund niðan í Studentaskúlan í Hoydølum. So bleiv vikarur settur skúlaárið út. Frá 1. august 1965 var Henry Debes Joensen settur sum lærari.

Í byrjanini var onki ravnagn í skúlanum. Tað kom ikki fyrr enn í 1954. Tað tók umleið eitt ár til húsinu á Argjum fingi el og gøtuljosið kom. Við hesi broyting komu so allir hentleikar. Í staðin fyri at fara suður í krónna suður á Glyvurnesi eftir torvi, fingi vit el-krónna inn í køkin.

Minningarsteinurin fyri fyrsta argjamannin.

Gomul mynd av Argjum.

Óli Jákup Mortensen (1917-1994), saman við konuni Mariu og dótrini Lisbeth.

Brúgvaleivdir

Vatnið

Tað næsta stigið varð at betra um drekkivatnið. Í 1957 var viðtikið á kommunufundi at seta Poul Kjartan Bærentsen, verkfrøðing at kanna, hvat

Fransá gav. Vit høvdu ein drúgvan turk upp á um 5 vikur, tá var vatnmongdin 418 tons. pr døg. Í mesta lagi gav hon 1.200 tons pr. døg. Poul Kjartan fór so undir at prosjektera

vatnverkið, og arbeiðið var sett í gongd. Í 1958 fingi vit gott og reint vatn úr krananum úr Fransá.

Ættin hjá mær

Eg var næstingstur av

brøðrunum, vit vóru 9 dreingir og triggjar systur. Tað vil siga 12 systkin. Mamma mín, Rachel Mortensen, f. Jacobsen, var dóttir Niels Jacobsen úr Leynum. Mamma var so stutt langabbaðóttir prestin Niels Lassen Holm og Maren Høye frá Skyum í Danmark.

Pápi mín var Mortan Johan Mortensen, skipari, sonur Dánial Paula Mortensen (Gamli Palli á Argjum), sum var abbasonur Andráss Mortansson og Elspu Dánjalsdóttir.

Tað, sum eg kann minnst sum lítill smádrongur, var, at vit høvdu handlið og telefonstöð. Eisini minnst eg, at vit seldu breyð, sum var bakað heima, og vit seldu eisini brýstusukur, sum var gjørt heima. Egg og mjólk var eisini selt.

Í kjallaranum vóru tvær mjólkikýr. Tær skuldu fáa hoyggi, kraftfóður, vatn, og har skuldi eisini sópast.

Eg kom at hugsa um orðtøk Sálamons, Kap. 31-10: Ein dugandi kona, hvør finnur hana? Hon hevur hægri virði enn perlu. Hjarta mans hennara lítur á hana. Hon ger honum gott og einki ilt allar ævidagar sínar. Kap. 31-13 Hon syrgir fyri ull og líni, og hugaliga arbeiða hennara hendur. Kap. 31-14 Hon er eins og keypmansins farmaskip, heintar fòðsluna langvegis frá. Hon fer upp fyri dag, matskaffar húsfólki sínum, og gevur arbeiðskonum sínum setning teirra.

Eg haldi, at Sálamons orðtøk, passa so ógvuliga væl til mammu mína. Eg nevndi frammanundan, at vit høvdu telefonstöð. Tá var onginn onnur

telefon á Argjum, og sum børn máttu vit fara runt um bygðina við telefonboðum. Manglaði eitt og annað í handlinum, so varð man sendur inn til Havnar at keypa. Tá varð vanligu sagt: "Tú mást renna báðar vegir". Gjarna var farið eftir fossinum í Sandagerði fyri at vera skjótur aftur.

Vit Argjadreingir plagdu at arbeiða í fiski hjá Hjalmar Kragesten. Hann plagdi at koyra eina hurð upp í erva á turkihúsinum á Rundingi, tá hann vildi hava okkum heim at breiða fiskin út á fiskastykkinum til turkingar.

Kirkjugongd

Í Argja bygðarsøgu hevur Havnar kirkja – til fyri árum síðani – verið gudshúsið hjá so at kalla allari bygðini. Tá tað ringdi á Bryggjubakka, og klokkan sendi síni kallandi ljóð um býar- og bygdarlagið, kveiktu málmklangurin somu kenslurnar í fólk her sum heiman fyri Sandá. Og tey áttu ta ásanann í barninum, at hetta var eisini teirra kirkja.

Um kirkjudyrrnar í Havnar kirkju vórðu pinkubørnini hiðani úr bygðini borin til dópín. Um hesar dyr leiddust tey ungu at geva hvør øðrum hondina um trúskap – bæði fyri Guði og monnum. Um hesar dyr leitaðu tey at fáa sær andaliga barlast fram íggjøgnum lívið. Og um hesar somu dyr vóru mong hiðani av Argjum borin fyri seinastu ferð til hvíldar í móðurjörð.

Tann drúgva kirkjugøtan, illveður, brek og ellivomm bóru mangan við sær, at lestur varð lísín heima. Tað mundi annars vera fastur síður í flestu heimum sunnudagarnar at lesa lestur fyri teimum, ið heima sótu í kirkjutíðini. Viðhvørt savnaðust tey í hendinga heimum til lestur. Soleiðis nevni J.A. Arge í greinini – Erindringar fra et langt Liv – ein góðan sið hjá faðir sínum Niels L. Arge:

"Min Fader optog og fulgte en efter min Mening meget god Skik, idet han fra det første af, jeg kan huske, til sin høje Alder hver Nytaarsmorgen Kl. 7 samlede alle Arges og Argebues Beboere i sit Hjem til Bøn og Lester."

Hetta er hitt fyrsta, vit hoyra um, at bygdarfólkið savnast í einstökum heimi at vera saman um Guðs orð. Áðrenn samkomuhús vórðu bygd her á staðnum, vita vit eisini um onnur hjún, sum lótu teirra heim vera karm um kristin fundarhald.